

gek csinálják, tehát a tervet is azok hajtják végre, sőt, azok is alkotják, akkor egészen más perspektívákkal láthatunk neki munkánknak.

Azt hiszem, a mai vita is egyik bizonyítéka volt a maga sokrétűségével és szakszerűségével, sőt, túlságos szakszerűségével is annak, hogy a tömegek bevonása és az eddigi gazdasági vezetés megváltoztatása nélkül nem tudunk előrelépni. Nekünk igenis vannak tartalékaink és lehetőségeink. Ezekről a lehetőségekről volt itt szó. Egyről talán csak halványan, de véleményem szerint ez a legfontosabb: egész gazdasági szerkezetünk és gazdasági vezetésünk megváltoztatása és előbbé tétele – ez a legnagyobb tartalék, és akkor az összes célokat meg tudjuk valósítani úgy, ahogy azt a XX. kongresszus értelmében kitűztük magunk elé. (Taps.)

* * *

Időhiány miatt a vitában nem kaptak szót:

Gál Imre (Egyesült Izzó) Fehér Kálmán (az OKISZ Kereskedelmi Osztályának vezetője) Szenes Imre kutató technikus (Szerszámgépfejlesztő Intézet) Mocsári József agronómus, Kovács Lajos egyetemi hallgató, Lévai Tamás vegyész, Sós György (a MEZŐSZÖV főosztályvezetője) és Sipos János (FM osztályvezető).

Jegyzetek

- ¹ Ld. az első vita 1.sz.jegyzetét.
- ² A *Szabad Nép* 1956.június 10-i száma közölte „A tervvita néhány tanulsága” c. szerkesztőségi cikket, amely azonban nem a vita lezárásának igényével készült.
- ³ Markos György több ízben kifejtette véleményét a második ötéves irányelveiről. Ld. pl. cikkeit: *Mérték és arány. Irodalmi újság.*, 1956. máj. 5.; *Ember tervez - ember végez. Szélgjegyzetek a tervvita margójára. Uo.* 1956. jún. 2. A cikkek szövegét kötetünk függeléké közli; *Felszólalás a Petőfi Kör vitáján, ld. kötetünkben az 78-80. oldalakon.*
- ⁴ Berei Andor (1900-1979) közgazdász, kommunista politikus, 1956-ban az MDP KV tagja, az Országos Tervhivatal elnöke, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanára. Gyakorlati és elméleti tevékenységében, különösen 1956 után a sztálinista visszarendeződés egyik vezető személyisége.
- ⁵ A Petőfi Kör filozófiai vitájára utal, amelyre 1956 június 15-én került sor. A vita anyagát sorozatunk következő kötete közli.
- ⁶ „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története (Rövid tanfolyam)” c. könyv – amelynek szerzőségét Sztálinnak tulajdonítják, s amely akkor s hosszú ideig a marxizmus- leninizmus oktatás alapkönyvének számított – IV. fejezet 2. pontjának címe: „A dialektikus és történelmi materializmusról”. Itt szerepel a

dialektika négy tétele (a dolgokat összefüggéseikben, kölcsönhatásukban ellentmondásaikban, változásukban és fejlődésükben kell tanulmányozni).

- 7 Bayer-eljárás: ily módon választják el az örölt bauxit kötött alumínium tartalmát nátronlúgos kezeléssel a visszamaradó egyéb anyagok, elsősorban a vasoxid mellől.
- 8 A Bodrog folyótól északkeletre eső területről van szó, az említett kaolinlelőhelyek: Rátka, Szegilong, Sárospatak, Végardó, Füzérradvány.
- 9 Fejér megye déli, a Balaton és a Duna közé eső területe igen kedvező adottságú termőterület.
- 10 Lipták Tamás (1930-) matematikus. 1956-ban a Matematikai Kutatóintézet tudományos munkatársa, 1959-ben a Mérei-Fekete-per mellékperében börtönbüntetésre ítélték. Később Kornai Jánossal együtt dolgozott, „A gazdasági szerkezet matematikai tervezése” (Bp. 1965.) c. könyvének matematikus-munkatársa, 1982 óta Angliában él.
- 11 Ökonometria: matematikai statisztikai módszerek alkalmazása a közgazdaságtanban; főleg elméleti modellek ellenőrzésére szolgál. Lineáris programozás: olyan számítási eljárás, amelynek alkalmazásával adott számú tényező megszabott számú elosztása a leggazdaságosabban oldható meg; a tervezésben van nagy jelentősége.
Dinamikus programozás: számítógépes programozási módszer, mely az operatív memória optimális kihasználását célozza.
- 12 Hihetőleg Markos egy másik megnyilatkozásáról van szó.
- 13 Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége, 1949-ban alakult.
- 14 Állami Ellenőrző Központ; 1949-ben alakult, a Minisztertanács felügyelete alatt állt, 1955-ben Állami Ellenőrzési Minisztériummá alakult.
- 15 Györffy Béla a Petőfi Kör előző közgazdasági vitáján szólalt fel, ld. kötetünkben.
- 16 *Ld. az előző vita 36.sz. jegyzetét.*
- 17 Brodszky Dezső (1910-1978) gépészmérnök, egyetemi tanár. 1951-ig a Ganz Vagon és gépgyár főmérnöke, 1951-től a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karának gázturbinák tanszékének vezetője. Jendrassik György munkatársa volt.
- 18 Nagy Tamás: A politikai gazdaságtan néhány kérdéséről. (A politikai gazdaságtan tankönyv új magyar nyelvű kiadása alkalmából.) *Közgazdasági Szemle*, 1956. 6. sz.
- 19 Ma: Dunaújváros.
- 20 Permalloj: vas és nikkel kiváló mágneses tulajdonságokkal rendelkező ötvözet.
- 21 Rákosi Mátyás Művek: az ötvenes években a Csepel Művek neve, 1956 szeptemberétől a gyárkomplexum nevét ismét Csepel Vas- és Fémművekre változtatják.
- 22 Piukovich Sándor akkor a Budapesti Pártbizottság politikai munkatársa volt.
- 23 Lukács Ottó iparstatisztikai munkájának csak 1958-ban kiadott, Ollé Lajossal közösen írt változatát sikerült fellelni.
- 24 rinfuza: ömlesztve; ömlesztett áru.
- 25 Joffe, Abram Fjodorovics (1880-1960) szovjet fizikus, akadémikus.
- 26 Joliot-Curie, Frédéric (1900-1958) Nobel-díjas (1935) francia atomfizikus a Béke Világtanács tagja.

- 27 kapron: kapronsavból előállított műszál.
- 28 A felszólalást rögzítő magnetofonfelvétel elveszett; más forrás a korabeli leírásokról sem állott rendelkezésre.
- 29 1956 júniusában államigazgatási reformelőkészületek kezdődtek, amelyek egyik fő része volt az 1950. január 1-jén kialakított 19 megye, valamint a járások szervezetének megváltoztatása, számuk radikális csökkentése. Noha a közigazgatási szervezet korszerűtlensége, megreformálása már akkor (s azóta is) régóta szükséges volt, az adott pillanatban más sürgető belpolitikai problémák elodázásának tűnt napirendre tűzése.
- 30 Leninnek „Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka” című művéről van szó, ld. az előző vita 28. sz. jegyzetét.
- 31 Racionalizálás: a Minisztertanács először 1954. jan. 15-én hozott határozatot az államapparátus racionalizálásáról, s erre a feladatra kormánybizottságot hívott életre. Ennek illetve az alárendelt szakbizottságoknak a tevékenysége 1954 nyaráig inkább elméleti volt, s az első kísérletet jelentette a korabeli irányítási és igazgatási rendszer tudományos elemzésére vonatkozólag. 1954 szeptemberében azután – immár Gerő Ernő vezetésével – sor került a racionalizálás gyakorlati végrehajtására, aminek keretében az államigazgatás és a termelés adminisztratív apparátusából kb. 80 ezer fő elbocsátását illetve más, „termelő” területre való átirányítását tűzte ki célul.
- 32 A Borsodi Vegyi Kombinát Kazincbarcikán épült fel.
- 33 A November 7. Hőerőmű a Várpalota közelében lévő Inotán épült fel, 1951. decemberében helyezték üzembe.
- 34 A KGST országokról van szó.
- 35 A vitában megfogalmazódott gondolatokra Markos György visszautalt „Távlati tervezésünk gazdasági-földrajzi tényezői” című tanulmányban (*Közgazdasági Szemle* 1956. 10. sz.), valamint „A területi tervezés alapelvei és feladatai” című ráshában (*Természet és Társadalom*, 1956. 6. sz.)